

ПСЕЎДАНИМ ЯК ФАКТАР БЕЛАРУСКАЙ ЖУРНАЛІСЦКАЙ ПРАКТЫКІ ПАЧАТКУ ХХ ст. (на матэрыяле перыядычных выданняў “Наша Доля” і “Наша Ніва”)

У артыкуле дадзены сістэмны аналіз семантыкі, вобразнай структуры і функцыі псеўданімаў, якія выкарыстоўваліся ў беларускай журналісцкай практыцы пачатку ХХ ст. Вызначаецца сацыяльна-палітычная і сацыякультурная неабходнасць звароту да выдуманай анамастыкі, аналізуюцца як лінгвістычныя, так і экстралінгвістычныя фактары яе ўтварэння, роля ў сродках масавай інфармацыі. Характарызуюцца тэндэнцыі “псеўданімаўтварэння” ў кантэксце творчай практыкі аўтарскага актыву “Нашай Нівы”, асабліва ў узнікненні псеўданімаў Янка Купала, Янка Журба, Алесь Гарун, Цішка Гартны, Цётка, Максім Крыніца, Максім Беларус, Карусь Каганец, Эдвард Буяло і інш. Праведзены аналіз дазваляе зрабіць выснову аб агульнай дэмакратычнай накіраванасці і гуманістычным пафасе газет “Наша Доля” і “Наша Ніва”.

Зыходзячы з сучасных канцэпцый даследавання гуманітарных навук, газета “Наша Ніва”, якая з’явілася пераемніцай традыцый, запачаткаваных яе папярэдніцай “Нашай Доляй”, мае ўсе падставы разглядацца ў сферы актуальных дэмакратычных пошукаў нацыянальных сродкаў масавай інфармацыі. Тэкставае поле ўсіх нумароў “Нашай Нівы” можна вызначыць як мэтанакіраваны інфармацыйны паток, які знаходзіў сваю рэалізацыю ў цэласнай сістэме гісторыкакультурных тэкстаў [1].

Сучаснае літаратуразнаўства схільнае разглядаць назву (ці загаловак) як своеасаблівы мікратэкст, надзелены ўласнай функцыянальнасцю, семантыкай і вобразнай структурай. Беручы пад увагу адзначанае вышэй, падкрэслім, што ў назвы абодвух перыядычных выданняў уваходзіць слова “наша”, якое прачытваецца як своеасаблівы знак іх агульнанацыянальнай адраснасці. Бо “наша” – гэта, найперш, усеагульнае. Замену назвы беларускага выдання (хаця і абумоўлена яна была зусім не мастацкімі пошукамі) можна запісаць у творчы актыў выдаўцоў. Загаловак “Наша Ніва” поўнасцю выключае амбівалентнасць папярэдняга, звязанага са словам “доля”, у ім няма нісэнсавай раздвоенасці, ні дваістасці эмацыянальнага ўспрымання. У новай назве адчуваецца апора на ўстойлівую традыцыю разумення слова “ніва”, звязанага з уяўленнем пра карыснае, каштоўнае, жыццезабеспячальнае. Словаспалучэнне “Наша Ніва”, складзенае з займенніка і назоўніка, трансфармуецца ў разгорнутую метафору.

Ёмістая назва ўключыла ў сябе характарыстыку прасторы дзейнасці, тэматычна-сюжэтную вызначанасць, праблемна-жанравую перспектыву выдання. Пры гэтым адзначым, што тагачасны “гарызонт чакання” (карыстаемся тэрмінам рэ-

цэптыўнай эстэтыкі Х.-Р. Яўса) сёння бачыцца яшчэ больш шырока: нельга не пагадзіцца са сцвярджаннем тэарэтыкаў, што “праграма” ўздзеяння тэксту вузейшая за патэнцыял успрымання, у раскрыцці якога ўдзельнічае шматтаблічны і неспадзяваны рэальны чытач: і сучаснікі, і наступныя пакаленні.

Даследчыкі нацыянальнай праблемы неаднойчы падкрэслівалі, што патрыятызм павінен знаходзіцца ў суладдзі з ідэямі гуманізму. Падвалінамі нашаніўскай практыкі, яе зыходнай пазіцыяй якраз з’яўлялася раўнавага нацыянальнага і гуманістычнага. Дэмакратычная скіраванасць газеты знаходзіла рэалізацыю праз тэматычную напоўненасць усіх матэрыялаў. На рэалізацыю праграмы выдання былі скіраваны многія публіцыстычныя прыёмы і сродкі. Паступова ў “Нашай Нівы” пачаў фармавацца касцяк “самадзейных” карэспандэнтаў, допісы іх праз асвятленне цэлай мазаікі канкрэтных фактаў з жыцця народа ўпісваліся ў агульную канцэпцыю рэдакцыйных матэрыялаў.

Так, у прыватнасці, рэгулярная рубрыка выдання “Паштовая скрынка” раскрывав карпатлівую і нябачную для звычайнага чытача працу. Праз допісы, змешчаныя ў “Паштовай скрынцы”, супрацоўнікі імкнуліся вырашыць шмат задач. Яны і агітавалі карэспандэнтаў, і рассылалі юрыдычныя даведкі, давалі парады гаспадарчага характару і нават змяшчалі тлумачэнні па метадычны напісанню мастацкага твора. “Самадзейныя” запыты і паведамленні не толькі раскрываюць геаграфічныя паказчыкі пашыранасці выдання, але сведчаць і пра яго папулярнасць, карыстаючыся сучаснай тэрміналогіяй, – і пра яго рэйтынг.

Звернем увагу на тое, што ананімныя матэрыялы газеты друкаваць пазбягалі. У пераважнай большасці выпадкаў аўтары, не жадаючы раскрываць сваё сапраўднае прозвішча, карысталіся псеўданімамі, прыдуманымі імёнамі, якія павінны былі гучаць як своеасаблівыя знакі. Фармаваліся псеўданімы ў залежнасці ад назвы мясцовасці: Трабскі беларус (ад вёскі Трабы), Путнічак (ад вёскі Путнікі), Лускавец (ад Лускава), Ліпавец (ад Ліпа). Нейтральную афарбоўку маюць псеўданімы, у аснову якіх пакладзены словы, узятыя са штодзённай лексікі: “Сусед”, “Знаёмы”, “Здарэнец”, “Падарожны”, “Свой”, “Далёкі”, “Адзін з многіх”, “Стары дзед”, “Райца”, “Драба”. Такі аўтар, як Ян Яленскі, выступаў у “Нашай Ніве”, карыстаючыся як подпісам каларытным беларускім словам “Бульба”. У многіх псеўданімах пэўныя праявы нацыянальнай ідэнтыфікацыі, адукаванасці аўтараў, іх дасцігнасці праступаюць досыць выразна: “Бусел з-пад Слуцка” ці “Янук з-пад Мінска”, “Карусь з балота”, “Пятрок Праўдурэж”, “Радашкоўскі ліс”, “Кра-кра”, “Немо”, “Тарас Бульба”, ці нават “Берэбэндзя” (магчыма, апошні ўзнік як аналогія да імя літаратурнага героя – кабзара Перабендзі, вядомага на Украіне і Беларусі па творчасці знакамітага Тараса Шаўчэнкі).

З аднаго боку, “прадуктыўнасць” працы карэспандэнтаў з народа напрамую залежала ад іх грамадзянскай актыўнасці, а таксама і ад іх здольнасцей. Самадзейная журналісцкая практыка дапамагла сфармавацца цэлай плеядзе літаратараў, якія далей увайшлі ў гісторыю як пісьменнікі. З другога боку, на старонках газеты многім пісьменнікам-пачаткоўцам падчас журналісцкай дзейнасці ўдалося дадаткова развіць пісьменніцкія прафесійныя якасці. Пра гэта пераканаўча сведчаць публікацыі газетнага карэспандэнта і пісьменніка-самавука Сівога-Сівіцкага Уладзіслава Пятровіча. Пасылаючы ў “Нашу Ніву” разнастайныя паведамленні пра жыццёвыя здарэнні з Валожынскага краю, Сівы-Сівіцкі заявіў пра сябе ўрэшце і арыгінальнымі вершамі. Яго нашаніўскія публікацыі былі падпісаны псеўданімам *Стары Улас*. Актыўна ўдзельнічаў у стварэнні “Нашай Нівы” і Лявіцкі Антон Іванавіч, які ўвайшоў у нацыянальную культуру пад прыбраным імем *Ядвігін Ш.* Пачатак яго журналісцкай дзейнасці прыпадае на 1904 – 1905 гг., калі ён выступіў з публікацыямі ў “Віленском вестнике”. Першае ж апавяданне Ядвігіна Ш., напісанае на бела-

рускай мове, было апублікавана ў “Нашай Долі” (20.09.1906). У 1909 – 1910 г. ён быў сакратаром, загадчыкам літаратурнага аддзела “Нашай Нівы”. Супрацоўнічаючы з “Нашай Нівай”, Ядвігін Ш. выступаў і як журналіст, аўтар допісаў (распрацоўваў жанр падарожных нататак, “Лістоў з дарогі” і інш.), і адначасова як пісьменнік, які закладаў фундамент новай беларускай мастацкай прозы.

Для стваральнікаў газеты журналісцкая праца з’явілася каталізатарам выпявання светапоглядных пазіцый. Падкрэслім, што менавіта дзякуючы такой паралельнай працы, своеасабліваму “сумяшчальніцтву”, нашаніўцам удалося сфармаваць арыгінальны калектыў пісьменніцкіх сіл і адметную структуру выдання.

Адзначаючы свой трохгадовы юбілей, “Наша Ніва” надрукавала ў № 46 за 1909 г. своеасаблівую статыстычную справаздачу. Паводле падлікаў, “за тры гады жыцця “Нашай Нівы” было ў ёй выдрукавана 906 карэспандэнцый з 489 розных вёсак і мястэчак Беларусі; 246 вершаў 61 песняра і 91 апавяданне 36 розных пісьменнікаў”. Праведзены намі своеасаблівы маніторынг мастацкіх публікацый газеты толькі за адзін 1909 г. даў вельмі цікавую карціну. “Наша Ніва” ў 1909 г. змясціла 125 вершаў, 8 з іх – мастацкія пераклады. Найбольшай прадуктыўнасцю як пясняр вызначыўся Янка Купала – 24 вершаваныя творы (адзін з іх пераклад), Якуб Колас – 20, М. Багдановіч – 17 (з іх два пераклады), А. Паўловіч – 12 (з іх два пераклады), Цішка Гартны – 5, Буйло – 4, Каршун – 4, Стары Улас – 4, Юзя Шчупак – 3. Сем аўтараў надрукавала па 2 творы, 18 аўтараў – па адным вершы (сюды ўключаны і ананімны твор “Тарас на Парнасе”). Рэпрэзентатывунай з’явілася і мастацкая проза. Яна прадстаўлена 58 творами, з якіх 22 – перакладныя. Гэтыя лічбы сведчаць пра тэмпы пашырэння мастацкага слова на старонках газеты.

Паказальна, што подпісы пісьменнікаў, які і самадзейных карэспандэнтаў, таксама даволі часта мелі форму псеўданіма. Вызначальнымі і тут з’яўляліся дэмакратызм творчых памкненняў аўтара, яго ўсвядомленасць самога сябе як чалавека, звязанага з беларускім народам, як гуманіста.

Цікава прасачыць своеасаблівае падыходу нашаніўскіх аўтараў да псеўданіма. Сусветная культура ведае прыклады выкарыстання аўтарамі псеўданімаў-масак, звярталіся да псеўданімаў і пры імкненні да свядомай містыфікацыі чытацкай аўдыторыі. Прычыны прыхоўвання сапраўднага імя ў творцаў маглі быць разнастайнымі: “пазбегнуць рэпрэсій альбо рагатак цензуры; саслоўныя забавоны, грамадскае становішча аўтара, страх перад творчым правалам і г.д.” [2, с. 64]. Вядомы расійскі культурны дзеяч А. Амфітэатраў, імя якога сустракаецца і на старонках “Нашай Нівы”, адзначаў напачатку XX ст., што псеўданім пісьменніка ў царскай Расіі “з’яўляецца сродкам самаабароны”. Гэта – “ці не адзінае, што ахоўвае свабоду асобы пісьменніка, аберагае творцу ад прамога ціску грамадства і дзяржавы там, дзе не існуе свабоды друку” [3, с. 17].

Нашаніўскія аўтары падпісваліся пераважна не сапраўднымі, а прыдбытымі імёнамі, псеўданімамі ці крыптанімамі [4]. Дакладны аналіз першых беларускіх газет паказвае, што іх аўтары, зашыфроўваючы свае сапраўдныя прозвішчы, кіраваліся не толькі канспіратывнымі меркаваннямі, як гэта зазвычай адбывалася ў розных народаў у складаныя перыяды сацыяльна-грамадскага жыцця. У аўтарскі, пісьменніцкі псеўданім, які з’яўляўся на старонках “Нашай Нівы”, закладвалася, як правіла, шырокая інфармацыя пра нацыянальную, народазнаўчую культуру, у ім прачытваюцца асобныя характарыстычныя прыкметы, якія ўваходзяць у склад нацыянальнай ментальнасці, і г.д. Такая традыцыя фармавання псеўданіма мела сярод беларускіх дзеячаў культуры сваю гісторыю. Нагадаем некалькі фактаў. Яшчэ ў старажытныя часы літаратар Андрэй Рымша палічыў патрэбным падпісваць свае працы словам *Лицьвін*. Кастусь Каліноўскі ў “Мужыцкай праўдзе” пазначыў сябе як *Яська-гаспадар з-пад Вільні*. Народазнаўчы

кірунак мелі подпісы ў беларускай рэвалюцыйнай публіцыстыцы, якая напрыканцы XIX ст. выходзіла ў Пецярбургу, – *Даніла Баравік, Шчыры Беларус*. Трэба прызнаць, што ў гэтых выпадках псеўданімы выконвалі паралельна і прапагандысцка-культурную, і канспіратыўную задачы. Юрыст Францішак Багушэвіч падпісваў уласныя мастацкія кнігі, зыходзячы з патрыятычнага пафасу сваёй літаратурнай дзейнасці. Словаспалучэнні *Мацей Бурачок* ці *Сымон Рэўка з-пад Барысава*, псеўданімы Багушэвіча, так падабраны аўтарам, каб подпіс пад тэкстам меў прывязку да адрасата, да селяніна-беларуса. Псеўданімы Багушэвіча стваралі ілюзію ўключанасці чытача ў жыццё і далучанасці да літаратурнага працэсу. Актывістка беларускага адраджэнскага руху рэвалюцыянерка Алаіза Пашкевіч, дасылаючы свае допісы ў газеты “Наша Доля” і “Наша Ніва”, карысталася не адным, а многімі псеўданімамі, і створаны яны былі паводле тагачасных ідэйных, этычных і эстэтычных прынцыпаў. Ведаючы біяграфію пісьменніцы, яе частыя паездкі за межы царскай Расіі, можна з поўным правам сцвярджаць, што яе подпісы *Тымчасовы, Банадысь Асака, Гаўрыла з Полацка, Мацей Крапіўка* былі выкліканы да жыцця грамадска-палітычнымі акалічнасцямі. Як бачым, гэтыя псеўданімы падбіраліся з выкарыстаннем слоў мужчынскага роду, што было абумоўлена канспіратыўнымі меркаваннямі. Закладзены ў псеўданімы і элементы народнага характару.

Зафіксаваныя ў прыведзеных прыкладах асаблівасці “псеўданімаўтварэння” выдатна ілюструюцца творчай практыкай тых пісьменнікаў, якія стваралі аўтарскі касцяк, фармавалі аўтарскі актыў газеты. У першую чаргу тут неабходна назваць *Якуба Коласа і Янку Купалу*, якія з цягам часу атрымалі прызнанне як народныя пісьменнікі Беларусі, а пачыналі сваю дзейнасць пад псеўданімамі менавіта ў названых беларускіх газетах. Падкрэслім, што першыя друкаваныя вершы Канстанціна Міхайлавіча Міцкевіча “Наш родны край”, “Асенні вечар”, “Беларусам” убачылі свет у “Нашай Доле” (1906, № 1, № 2, № 3) пад подпісам *Якуб Колас*. На працягу сваёй творчасці К. Міцкевіч карыстаўся рознымі псеўданімамі, у “Нашай Ніве” ён выступаў і як *Лесавік*, і як *К. Альбуцкі*, і як *Тамаш Булава* і інш. Своеасаблівай “бабкай-павітухай” стала газета “Наша Ніва” і для Івана Дамінікавіча Луцэвіча. У 1907 г. вершам “Касцю” “Наша Ніва” адкрыла сваім чытачам новае літаратурнае імя – *Янка Купала*. З таго часу пачаліся цесныя кантакты І.Д. Луцэвіча з гэтым выданнем, з якім ён не толькі пастаянна супрацоўнічаў як паэт, але дзе непасрэдна працаваў як журналіст, выдавец і нават як яго галоўны рэдактар (1908 – 1909, 1913 – 1915 гг.). Творчым кантактам Янкі Купалы з “Нашай Нівай” як пісьменніка і журналіста была прысвечана спецыяльная Міжнародная навуковая канферэнцыя, праведзеная Дзяржаўным літаратурным музеем Янкі Купалы [5].

Заўважым, што ў дачыненні да Купалы і Коласа можна гаварыць пра выкарыстанне псеўданімаў-сімвалаў. *Купала* – зычніцкі персанаж, за якім адчуваецца пачатак нацыянальнага светабачання, духоўнае адраджэнне. *Колас* – гэта вынік працатворчасці, гэта трываласць, перспектыўнасць, за словам стаіць ідэя духоўнага напаўнення і жыццёвага дабрабыту. Бо калі *колас*, то ён у народным уяўленні бачыцца поўным, налітым, спелым. І не дзіўна, што менавіта гэтыя словы псеўданімы, а не іншыя, сталі літаратурнымі імёнамі Песняроў.

Характэрна, што ў практыцы беларускага псеўданімаўтварэння можна назіраць выразную тэндэнцыю да разгорнутага метафарычнага мыслення, якое таксама абапіраецца на народную паэтыку. Вядома, што з Украіны ў “Нашу Ніву” рэгулярна высылалі допісы, супрацоўнічаючы з газетай як публіцыст, Іван Івашын. Відавочна, пачуццё суму па Радзіме падказала яму подпіс – *Янка Журба*. Аляксандр Прушынец як паэт пажадаў увайсці ў родную мастацкую літаратуру як *Алесь Гарун*. Заўважым, што першыя свае вершы, дасланыя ў “Нашу Ніву” (1907. № 23, 1908.

№ 21), паэт падпісаў як *Олесь Гарун*. У далейшых публікацыях неўласцівае беларускай мове слова *Олесь* было заменена на тыпова беларускае *Алесь*. Тут назіраем ужыванне народнай формы афіцыйнага імя Аляксандр – *Алесь* і ўласна псеўданімную частку – *Гарун*, якая мае ў сабе сімвалічнае абагульненне, ацэнку лёсу народа. Дасылаючы журналісцкія допісы, З. Жылуновіч пазначаў роднае месца – *Капылянін*. Як аўтар арыгінальных мастацкіх твораў, ён сфармаваў сябе пад імем *Цішкі Гартнага*. Выбіраючы літаратурныя імя і прозвішча, З. Жылуновіч, відавочна, выказваў спадзяванне (праз імя), што *ціхмяны*, рахманы беларус урэшце (праз прозвішча) *загартуецца* ў змаганнях за лепшую долю. Алаіза Пашкевіч як пісьменніца шырокую вядомасць атрымала пад абагульняючым беларускім словам *Цётка*. У псеўданіме закладзены розныя значэнні, аднак усе яны адсылаюць чытачоў да нечага вельмі блізкага: 1) свая, не чужая; жанчына з народа; 2) прачытваецца намёк на роднасныя сувязі паміж аўтарам і чытачамі.

На гэтай жа глебе народазнаўства ўзніклі і многія іншыя псеўданімы, як, скажам, псеўданім Максіма Багдановіча – *Максім Крыніца*. Першая яго публікацыя з’явілася ў “Нашай Ніве” (№ 24) у 1907 г. Тут апавяданне пісьменніка “Музыка” было падпісана *Максім Б-віч*. У гэтым выпадку маем справу з крыптанімам, вельмі пашыранай формай прыхоўвання аўтарства шляхам скарачэння імені або прозвішча творцы. Псеўданім *Максім Крыніца* з’явіўся ўпершыню ў 1909 г. (№ 19, а не № 43, як пазначана ў “Слоўніку псеўданімаў” Янкі Саламевіча). Пазнейшая творчасць Багдановіча пацвердзіла “правамоцнасць” выбару такога псеўданіма. Пісьменнік сапраўды імкнуўся раскрыць багацце і прыгажосць адвечнай народнай крыніцы – роднага фальклору. Так, у многіх творах паэт распрацоўваў рытміка-інтанацыйны склад беларускай народнай песні, у цыкле вершаў “У зачараваным царстве” ён здзейсніў пазытычнае асэнсаванне вобразаў беларускай міфалогіі, у паэмах (“Максім і Магдалена” і інш.) шукаў шляхі стварэння нацыянальнага геаічнага эпасу. Зрэшты, выступаючы ў “Нашай Ніве” і як крытык, даследчык літаратурнага працэсу, М. Багдановіч зыходзіў з прынцыпу народнасці, прытрымліваўся канцэпцый аб’ектыўнага народазнаўства.

Узорам сапраўднага псеўданіма, ці, дакладней, фіктанімам, з’яўляецца подпіс, які ставіў пад сваімі творамі пісьменнік Максім Гарэцкі. Аўтарства карэспандэнцкіх допісаў ён пазначаў сваім сапраўдным імем і прыдбаным прозвішчам, якое падкрэслівала патрыятызм пісьменніка, раскрывала яго нацыянальнасць, – *Максім Беларус*. Іншыя творцы, зашыфроўваючы рэальнае прозвішча, стала абралі апорнымі словамі для псеўданіма назвы прыродазнаўчых рэалій, якія характарызавалі родны край, напрыклад, выкарыстоўвалі назвы раслін, птушак і інш. Так, Самуіл Плаўнік падпісваўся як *Ясакар*, Сяргей Палуян, адчуваючы непарыўную сувязь з роднай зямлёй, высылаў допісы з Украіны пад імем *Ясеновіч*. Ксёндз Аляксандр Астрамовіч свае мастацкія творы накіроўваў для “Нашай Нівы” пад подпісам *Андрэў Зязюля*. Казімір Кастравіцкі застаўся ў літаратуры як *Карусь Каганец*. Яго псеўданім, створаны спалучэннем двух слоў, выклікаў у чытачоў выразныя асацыяцыі. Псеўданім успрымаўся як 1) *народная форма імя + атрыбут гаротнага жыцця* ці больш аптымістычна 2) *імя + сімвал асветы*. Па структуры і сэнсавым нападзенні такі псеўданім нагадваў прыдбанае імя іншага творцы, папярэдніка нашаніўцаў, пісьменніка *Янку Лучыну*. Пісьменнік Уладзіслаў Голуб знаёмы чытачам як *Галубок*. Праз выкарыстанне памяншальна-ласкальнага суфікса *-ок* атрымалася тая форма слова, якая нясе лагоднае зместавае нападненне, форма, уласцівая народнай размоўнай лексіцы. Сустрэкаюцца ў “Нашай Ніве” псеўданімы, прыдуманых аўтарамі для мілагучнасці аўтарскага імені. Так, напрыклад, аўтар “Нашай Нівы” Ільдэфанс Бобіч на яе старонках падпісваўся як *Пётра Просты*. Іншы прыклад – яшчэ больш выразны. Шырокавядомая ў

народзе паэтэса *Канстанцыя Буйла* пад псеўданімам схавала сваё сапраўднае прозвішча – Калечыц. Вядома таксама, што *Буйлянка* (так цёпла называў паэтэсу Купала), не адразу адважыўшыся раскрыць сваё жаночае аблічча, скарысталася імем роднага брата *Эдварда*. Так узнік адзін з псеўданімаў паэтэсы *Эдвард Буйло*. Як бачна, пошукі псеўданіма адбываліся на ўзор народнага імёнаслоўя з улікам асаблівасцей беларускай анамастыкі.

Анамастыка як асобны раздзел мовазнаўства вывучае паходжанне, структуру, функцыянаванне і пашырэнне ўласных асабовых імён, імён па бацьку, прозвішчы людзей, імёны-мянушкі. Анамастычны лексічны пласт – гэта своеасаблівы захавальнік фактаў гісторыі, культуры, мовы народа. Менавіта з гэтай народазнаўчай крыніцы чэрпалі нашаніўцы “будаўнічы” матэрыял пры стварэнні псеўданімаў. Такім чынам, даследуючы псеўданім як фактар журналістыкі, асэнсоўваючы яго як канцэптuallyны элемент газет “Наша Доля” і “Наша Ніва”, мы пераконваемся, што напачатку XX ст. у беларускай дэмакратычнай прэсе існавала адзіна правільная, прадыктаваная запатрабаваннямі часу практыка псеўданімаўтварэння. Псеўданім як форма моватворчасці дапамагаў знаходзіць тыя механізмы, якія, зыходзячы з запатрабаванняў часу, забяспечвалі ідэйна-эстэтычную цэласнасць перыядычных выданняў.

Падыходзячы да псеўданіма як да гісторыка-культурнага феномена часу, нельга не ўбачыць у праведзеным аналізе пацвярджэння як агульнай дэмакратычнай скіраванасці газет “Наша Доля” і “Наша Ніва”, так і іх скразнага гуманістычнага пафасу.

ЛІТАРАТУРА

1. Гл. пра гэта таксама: *Рагойша, М.* Прадвесніца “Нашай Нівы”: характарыстычныя параметры газеты “Наша Доля” / М. Рагойша // *Журналістыка – 2003: матэрыялы 6 міжнар. навукова-практ. канф. (2-3 снежня). Вып 6 / Бел. дзярж. ун-т, ф-т журн.; В.П. Вараб’ёў (адк. рэд.) [і інш.]*. – Мінск, 2003. – С.47 – 50.
2. *Магазаник, Э.Б.* Псевдоним / Э.Б. Магазаник // *Краткая литературная энциклопедия: в 9 т. – М.: СЭ, 1971. – Т. 6. – 1039 с.*
3. Гл.: *Масанов, Ю.И.* В мире псевдонимов, анонимов и литературных подделок / Ю.И. Масанов. – М.: Книга, 1963. – 393 с.
4. Гл. пра гэта таксама: *Саламевіч, Я.* Слоўнік беларускіх псеўданімаў / Я. Саламевіч. – Мінск: Выш. школа, 1983. – 224 с.
5. Янка Купала і “Наша Ніва”: матэрыялы міжнар. навук. канф., Мінск, 7-8 кастр. 1996 г. / Міжнар. фонд Я. Купалы, Дзярж. Літ. музей Я. Купалы: пад рэд. В.П. Рагойшы. – Мінск, 1997. – 262 с.